

RIP cigarešu standarta izstrāde

2008.gadā Eiropas Komisija izdeva lēmumu 2008/264/EK par Eiropas standartos iekļaujamām ugunsdrošības prasībām, kas jāizpilda cigaretēm, tādejādi dodot mandātu Eiropas Standartizācijas komitejai izstrādāt standartu samazinātas degšanas spējas cigaretēm. Lēmums paredzēja noteikt samazinātas degšanas spējas cigaretes definīciju (cigarete, kas nodziest, ja tā netiek aktīvi smēķēta, pirms tā ir izdegusi visā tās garumā) un drošuma prasības – ne vairāk kā 25% no testējamo cigarešu daudzuma paraugā var izdegt visā to garumā. Lēmuma izdošanas mērķis - iespējami samazināt ugunsgrēkus, kas izraisa nāves gadījumus, ievainojumus un materiālus zaudējumus.¹

Eiropas Standartizācijas Komiteja (CEN) 2010. gada 17.novembrī pēc divu gadu darba publicēja standartu par cigarešu degšanas spējas samazināšanu. Publicētais standarts EN 16156 ("Cigarettes – Uzliesmošanas riska novērtējums - Drošības prasības ") nosaka prasības par cigarešu degšanas spējas samazināšanu. Tā mērķis ir ierobežot cigarešu izraisītu ugunsgrēku un tajos cietušo un bojā gājušo skaitu, kā arī materiālos zaudējumus. Dalībvalstīm šis standarts pusgada laikā jāpieņem nacionālā standarta statusā. Pēc tā pārņemšanas dalībvalstu nacionālā standarta statusā tiks lemts par publicēšanu Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, padarot to par harmonizēto standartu.

Tiek pieņemts, ka prece, kas atbilst harmonizētiem standartiem, saskan arī ar būtiskākajām drošuma prasībām, kas noteiktas direktīvās. Standarts EN 16156 izdots saskaņā ar direktīvā 2001/95/EK par preču vispārējo drošumu paredzēto standartizācijas procedūru. Šādiem standartiem jānodrošina preču atbilstība minētajā direktīvā ietvertajai vispārējā drošuma prasībai – prece paredzamajos lietošanas apstākļos nerada risku vai rada minimālu risku, kas samērojams ar preces izmantošanu un uzskatāms par pieņemamu.

Direktīvas 2001/95/EK 4.pants nosaka prasības direktīvas īstenošanas nolūkā izstrādājamajiem standartiem. Saskaņā ar Direktīvu 2001/95/EK prece jāuzskata par drošu attiecīgos valsts standartos ietverto risku un risku kategoriju ziņā, ja tā atbilst brīvprātīgi ieviestiem valsts standartiem, ar kuriem pārņemti Eiropas standarti. Ņemot vērā šos direktīvas noteikumus, kad atsauc uz izstrādāto standartu tiks publicēta ES *Oficiālajā Vēstnesī*, cigaretes, kuras ražotas saskaņā ar šo standartu, tiks uzskatītas par atbilstošām vispārējām drošuma prasībām, kas noteiktas Direktīvā 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību, attiecībā uz standarta aptvertajām ugunsdrošības prasībām. Faktiski tas nozīmē, ka, lai varētu tirgot cigaretes Eiropas Ekonomikas zonas teritorijā, tām ir jāatbilst standartā noteiktajām prasībām, jo pretējā gadījumā cigaretes tiks izņemtas no tirgus kā neatbilstošas Direktīvai 2001/95/EK.

¹ Eiropas Komisijas apkopotie statistikas dati par 14 Eiropas Savienības un EEZ-EFTA dalībvalstīm par laika posmu no 2005. līdz 2007. gadam liecina, ka ik gadu neuzmanīgas smēķēšanas rezultātā tiek izraisīti ap 11 000 ugunsgrēku, kuros iet bojā vismaz 520 cilvēku un ievainojumus gūst vairāk kā 1600 cilvēku. Šādi ugunsgrēki katru gadu nodara materiālos zaudējumus apmēram 14 miljonu EUR apmērā. Attiecinot šos datus uz 25 ES valstīm un EEZ-EFTA valstīm, neuzmanīga smēķēšana ik gadu izraisa aptuveni 40 000 ugunsgrēku, kuros iet bojā apmēram 2100 cilvēki un tiek radīti ap 150 miljoni EUR lieli zaudējumi. Kā liecina VUGD apkopotā statistika, šogad Latvijā reģistrēti 839 ugunsgrēki, kuru iespējama izcelšanās iemesls bijusi neuzmanīga smēķēšana. Šajos ugunsgrēkos gājis bojā 31 cilvēks.

Pēc Eiropas Komisijas sniegtās informācijas, lēmuma pieņemšana par standarta publicēšanu Oficiālajā Vēstnesī plānota 2011.gada novembrī. Līdz tam uzņēmējiem ir iespējams pārkārtot ražošanu jaunajām prasībām, realizēt vai apmainīt esošos cigarešu krājumus un veikt citus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu cigarešu atbilstību samazinātas degšanas prasībām un vienlaicīgi arī citām spēkā esošajām prasībām attiecībā uz to sastāvu. Periods līdz atsauces uz standartu publicēšanai ES Oficiālajā Vēstnesī arī uzskatāms par pārejas periodu cigarešu ražotājiem, izplatītājiem un tirgotājiem. Cits papildus pārejas periods šī standarta piemērošanai netiks noteikts.

Latvijai šajā laikā jānodrošina standarta EN 16156 adaptēšana nacionālā standarta statusā, kā arī jāvienojas, kura iestāde no šobrīd cigarešu kontrolē iesaistītajām varēs nodrošināt jauno prasību ievērošanas uzraudzību.

Saskaņā ar ASV izstrādāto standartu ASTM E2187, kas pašlaik pasaulē ir vienīgais standarts šajā jomā un tika ņemts par paraugu Eiropas standarta izstrādē, samazinātas uzliesmošanas spējas cigaretei jeb RIP (*Reduced Ignition Propensity*) cigaretei 75% gadījumu jānodziest, ja tā netiek aktīvi smēķēta. Šāds efekts tiek panākts, iestrādājot cigarešu papīrā nelielus, 6mm platus papīra aplīšus apmēram 20-30mm attālumā vienam no otra, kas veicina cigaretes nodzišanu, ja tā netiek aktīvi smēķēta, jo tiek aizkavēta skābekļa piekļuve.

ASTM E2187 standarts izmanto tā saucamo izdegšanas testa metodi, kas tiek izmantota arī Ņujorkā un Kanādā un nosaka konkrētas cigaretes nodzišanas iespējamību, to laboratorijas apstākļos novietojot uz vairākām kārtām filtru papīra. Tomēr pastāv uzskats, ka šis testēšanas veids neatspoguļo reālo cigaretes nodzišanas spēju, ja tā nonāk citādā vidē, piemēram, uz mēbeļu auduma vai papīrgrozā, līdz ar to cigaretes, kas iztur šādu testu vēl nav uzskatāmas par drošām reālos apstākļos un nekādā gadījumā par ugunsdrošām.

Šī iemesla dēļ Ekonomikas ministrija aicina arī komisijas locekļus, izplatot informāciju par jauno standartu EN16156, īpaši uzsvērt, ka **arī jaunās cigaretes ar samazinātu degšanas spēju nekādā gadījumā nav uzskatāmas par pilnībā drošām, tāpēc smēķētājiem arī turpmāk būs jārūpējas, lai viņu kaitīgais ieradums neapdraudētu pašu un līdzcilvēku dzīvības un īpašumus.**

Linda Duntava
Ekonomikas ministrijas
Iekšējā tirgus departamenta
Konkurences, tirdzniecības un patērētāju tiesību nodaļa
linda.duntava@em.gov.lv
Brīvības ielā 55, LV-1519 Rīga, Latvija
Tel.: 6 7013213
Fakss: 6 7280882

07.12.2010.